

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande ändras genom att det till lagen fogas en ny 31 a § om Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information. Det föreslås att Studenternas hälsovårdsstiftelse på begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna ska få sådana uppgifter som är nödvändiga för att trygga tillgången till studerandehälsovårdstjänster och tjänsternas tillgänglighet samt för att i tillräcklig grad identifiera den studerande. Det föreslås att Studenternas hälsovårdsstiftelse ska få de begärda uppgifterna av de personuppgiftsansvariga för högskolornas riksomfattande datalager. Studenternas hälsovårdsstiftelse ska få de uppgifter som nämns i propositionen endast för att säkerställa att den studerande har rätt att använda studerandehälsovårdstjänsterna och för att säkerställa lika tillgång till studerandehälsovårdstjänster och tillgänglighet i fråga om tjänsterna.

De föreslagna ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 2021.

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	2
1 Bakgrund och beredning	2
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
3 Målsättning	6
4 Förslagen och deras viktigaste konsekvenser	7
5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser	10
6 Remissvar och hur de har beaktats	12
7 Specialmotivering	13
8 Ikraftträdande	17
9 Verkställighet och uppföljning	17
10 Förhållande till andra propositioner	18
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	18
Lag om ändring av lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande	22

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (695/2019), nedan *lagen om studerandehälsovård*, träder i kraft den 1 januari 2021. I och med den nya lagen får både universitetsstuderande och yrkeshögskolestuderande rätt till de studerandehälsovårdstjänster som produceras av Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS). Antalet högskolestuderande ökar dessutom till följd av statsminister Sanna Marins regerings beslut att utöka antalet nybörjarplatser vid högskolorna och till följd av att högskolorna frivilligt utökar antalet studieplatser. Antalet studerande som har rätt till Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster kommer därmed att ungefär fördubblas.

Studerandehälsovårdstjänsterna kommer i fortsättningen att finansieras så att 23 procent av finansieringen samlas in av de studerande i form av hälsovårdsavgifter. Resterande 77 procent finansieras av staten. Hälsovårdsavgiften är av skattenatur och betalas till Folkpensionsanstalten (FPA). Om en studerande underlåter att betala avgiften, drivs avgiften in av den studerande genom utsökning med stöd av 27 § 2 mom. i lagen om studerandehälsovård. Enligt 28 § i den lagen kan avgiften också utan den studerandes samtycke kvittas mot studiepenning som betalas ut med stöd av lagen om studiestöd (65/1994). Avgiften tas ut även om den studerande inte har använt Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster. En studerande har ändå rätt till Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster så fort den studerande har anmält sig som närvarande vid en finländsk högskola. Den studerande har således rätt att använda studerandehälsovårdstjänsterna redan innan hälsovårdsavgiften betalats.

I den nya modellen är Folkpensionsanstalten anordnare av studerandehälsovård, medan Studenternas hälsovårdsstiftelse är tjänsteproducent. Jämfört med alla andra verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård är den helhet som Folkpensionsanstalten och Studenternas hälsovårdsstiftelse bildar exceptionell. Inom studerandehälsovården är det Studenternas hälsovårdsstiftelse som i egenskap av producent svarar för hälso- och sjukvårdspersonalen, patientdatasystemet och servicenätet. Studenternas hälsovårdsstiftelse är bland annat bunden av lagstadgade vårdgarantitider. Stiftelsen är personuppgiftsansvarig för patientregistret. Den är skyldig att tillhandahålla studerandehälsovård också på orter där den inte har något eget verksamhetsställe. Stiftelsen har anslutit sig som användare av de riksomfattande informationssystemtjänsterna Kanta-tjänsterna. Enligt 8 § 2 mom. i lagen om studerandehälsovård kan Studenternas hälsovårdsstiftelse även skaffa tjänster av andra aktörer. I regel brukar det vara anordnaren som har möjlighet att anlita underleverantörer. Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att anlita underleverantörer är alltså exceptionell. Stiftelsen har således formellt rollen som producent, men den har också vissa rättigheter som kan jämföras med anordnarens rättigheter.

I 31 § i lagen om studerandehälsovård finns bestämmelser om Folkpensionsanstaltens och Institutet för hälsa och välfärds (THL) rätt att få information. Med stöd av 31 § 4 mom. i den lagen gäller Folkpensionsanstaltens rätt att få information även de studerandehälsovårdstjänster som Studenternas hälsovårdsstiftelse skaffar av andra tjänsteproducenter. I förarbetena till lagen om studerandehälsovård har det visserligen konstaterats att även Studenternas hälsovårdsstiftelse får uppgifter om universitetsstuderandes närvaroanmälningar ur högskolornas riksomfattande datalager (Virta), och att stiftelsen sannolikt kommer att behöva dem också i fortsättningen (RP 145/2018 rd, s. 65). Högskolornas riksomfattande datalager innehåller uppgifter om studierätt, examina, studieprestationer och bedömningen av dem, terminsanmälningar och perioder av internationell mobilitet för de högskolestuderande som studerar i Finland. Uppgifterna i datalagret består av högskolornas studerandere-

gister. Detta riksomfattande datalager innehåller alltså uppgifter om de studerande, och det administreras av CSC. Samma uppgifter kan lämnas ut centraliserat via den tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som finns i samband med den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen (Koski). Om detta inte lyckas, kan uppgifterna också lämnas ut direkt ur högskolornas riksomfattande datalager. Högskolorna är personuppgiftsansvariga för dessa register. Högskolorna fattar beslut om utlämnande av uppgifter direkt ur högskolornas riksomfattande datalager. För att lämna ut personuppgifter behöver CSC alltså få utlämnandet i uppdrag av högskolorna. På motsvarande sätt fattar Utbildningsstyrelsen beslut om utlämnande av uppgifter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Utbildningsstyrelsen är inte personuppgiftsansvarig.

Våren 2020 informerade Studenternas hälsovårdsstiftelse och Folkpensionsanstalten social- och hälsovårdsministeriet om att de upptäckt en allvarlig brist i lagen om studerandehälsovård. När lagen om studerandehälsovård stiftades, hade man inte i tillräcklig utsträckning lyckats beakta Studenternas hälsovårdsstiftelses behov av information. Studenternas hälsovårdsstiftelse måste kunna försäkra sig om att den studerande har rätt till studerandehälsovårdstjänster, och för att göra detta måste stiftelsen kunna kontrollera att den studerande har anmält sig som närvarande vid en finländsk högskola. Studenternas hälsovårdsstiftelse har varit tvungen att ty sig till en tillfällig lösning, som ändå inte kommer att vara ett alternativ i framtiden. Detta beror på konsekvenserna av den europeiska dataskyddslagstiftningen och på att den nationella lagstiftningen har ändrats.

Beredningen av en ändring av lagen om studerandehälsovård inleddes vid social- och hälsovårdsministeriet i slutet av sommaren 2020. En arbetsgrupp vid social- och hälsovårdsministeriet bad Studenternas hälsovårdsstiftelse lämna utredningar om grunderna för dess rätt att få information och om de problem som har framkommit i nuvarande praxis och som eventuellt har samband med organiseringen av tjänsterna. Även Utbildningsstyrelsen ombads lämna en utredning. Behovet av lagstiftning har bedömts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Studenternas hälsovårdsstiftelse har hittills fått uppgifter om de studerandes närvaroanmälningar ur högskolornas riksomfattande datalager. Högskolornas riksomfattande datalager innehåller bland annat uppgifter om studierätt och terminsanmälningar för högskolestuderande som studerar i Finland. På motsvarande sätt innehåller den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen riksomfattande uppgifter om studieprestationer och examina inom den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet. Via den tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som finns i samband med denna nationella informationsresurs kan uppgifter om examina, studieprestationer och studierätter inom högskoleutbildningen samköras och lämnas ut. Utbildningsstyrelsen administrerar tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter, men är inte personuppgiftsansvarig för de uppgifter som lämnas ut. De uppgifter om högskolestuderande som lämnas ut via tjänsten kommer ursprungligen ur högskolornas riksomfattande datalager. De uppgifter ur registren som myndigheterna behöver kan lämnas ut till dem via tjänsten. Bestämmelser om tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter finns i 6 kap. i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017). Enligt 29 § 2 mom. i den lagen kan uppgifter i de register och informationsresurser som avses i lagen lämnas ut till myndigheter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter med stöd av den rätt att få uppgifter myndigheten har enligt lag eller på grundval av en lagstadgad uppgift. Lagen om nationella studie- och examensregister syftar bland annat till att göra det möjligt att på elektronisk väg datasäkert och centraliserat samla in, behandla och lämna ut studieprestations- och examensuppgifter om en person till myndigheter som behöver uppgifterna. Bestämmelser om högskolornas riksomfattande datalager finns i 5 kap. i den lagen.

Studenternas hälsovårdsstiftelse har fått uppgifter om de studerande ur högskolornas riksomfattande datalager sedan 2016. Uppgifterna om de studerande överförs på uppdrag av högskolorna via högskolornas riksomfattande datalager. Uppgifterna om de studerande uppdateras en gång per dygn i Studenternas hälsovårdsstiftelses system. Varje gång måste uppgifterna överföras i sin helhet från varje högskola. Enligt Studenternas hälsovårdsstiftelses bedömning ökar risken för att uppgifterna har blivit gamla eller är felaktiga i och med att antalet högskolor som omfattas av stiftelsens tjänster ökar den 1 januari 2021. Stiftelsens mål är att uppgifterna i fortsättningen ska överföras i sin helhet i början av terminen, varefter endast ändrade uppgifter överförs. Studenternas hälsovårdsstiftelse har önskat att tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter, som administreras av Utbildningsstyrelsen, ska användas för utlämnandet av uppgifter.

Våren 2020 fäste Utbildningsstyrelsen uppmärksamhet vid att Studenternas hälsovårdsstiftelse inte hade lagstadgad rätt att få information om de studerande. Särskilda bestämmelser om rätten att få information ska enligt Utbildningsstyrelsen finnas i den lag som reglerar organisationens verksamhet. Med stöd av 31 § 1 mom. i lagen om studerandehälsovård har Folkpensionsanstalten rätt att få information. Utbildningsstyrelsen tillät således inte att informationen lämnas ut till Studenternas hälsovårdsstiftelse via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Därför har Studenternas hälsovårdsstiftelse varit tvungen att ty sig till en tillfällig lösning, där uppgifterna överförs via högskolornas riksomfattande datalager. Tillstånd för överföring av uppgifter har begärts av varje enskild högskola. Enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse behöver stiftelsen få uppgifterna via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. En förutsättning för att använda tjänsten är en lagstadgad rätt att få information, och därför bör bestämmelser om Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information utfärdas genom lag. Överföring av uppgifter på basis av avtal är inte heller i övrigt den bästa möjliga lösningen, eftersom uppgifterna överförs från högskolornas riksomfattande datalager enligt högskola. Antalet högskolor som omfattas av Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster kommer att ungefär fördubblas den 1 januari 2021. Ett sådant sätt att samla in uppgifter skulle därför inte ens tekniskt sett vara det mest ändamålsenliga.

En faktor som gör situationen ännu osäkrare är att överföringen av uppgifter baserar sig på högskolornas frivilliga beslut att samarbeta vid överföringen. Hösten 2020 har det framkommit att inte alla högskolor i framtiden skulle gå med på att uppgifter lämnas ut om inte Studenternas hälsovårdsstiftelse har en föreskriven rätt att få information. I samband med detta blev det tydligt att det i fortsättningen skulle kunna bli väldigt svårt för Studenternas hälsovårdsstiftelse att få de uppgifter som stiftelsen behöver, om det inte föreskrivs i lag om rätten att få information.

I 22 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), nedan *informationshanteringslagen*, föreskrivs det om informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt. Enligt paragrafens 1 mom. ska myndigheterna genomföra regelbundet återkommande och standardiserad elektronisk överföring av information mellan informationssystem via tekniska gränssnitt, om den mottagande myndigheten enligt lag har rätt till informationen. Enligt paragrafens 3 mom. ska beskrivningen av strukturen för information som överförs via ett tekniskt gränssnitt definieras och uppdateras av den myndighet som lämnar ut informationen. Vid planeringen av informationsöverföring mellan flera myndigheter via tekniska gränssnitt ska beskrivningen av informationsstrukturen definieras och uppdateras under ledning av det ministerium som ansvarar för verksamhetsområdet. Enligt 24 § i informationshanteringslagen kan en myndighet via ett tekniskt gränssnitt överföra information till en aktör som inte är en annan myndighet, om mottagaren uttryckligen enligt lag har rätt att få informationen och behandla den. Ett tekniskt gränssnitt kan under de förutsättningar som anges i 22 § öppnas så som föreskrivs i den paragrafen. Således svarar myndigheterna för det tekniska genomförandet av informationsutbytet mellan myndigheterna.

Med stöd av 2 § 2 mom. i lagen om studerandehälsovård har en studerande rätt till Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster efter att ha anmält sig som närvarande vid en finländsk högskola för terminen. Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att kontrollera den studerandes närvaroanmälan innan stiftelsen kan tillhandahålla den studerande sina tjänster. Tjänsterna omfattar bland annat hälsorådgivning och bedömning av vårdbehovet. Studenternas hälsovårdsstiftelse är också skyldig att ordna en hälsoundersökning för studerande under det första studieåret med stöd av 9 § 1 mom. 6 punkten i statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011). Förordningen har utfärdats med stöd av 23 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Hälsoundersökningen omfattar en hälsoenkät som sänds till varje studerande och vid behov även av ett personligt möte. I hälsoenkäten kartläggs den studerandes hälsotillstånd och hälsobeteende, men också frågor som gäller studier och mänskliga relationer. Genom hälsoenkäten vägleds den studerande att fundera över faktorer som hänför sig till den egna hälsan och det egna välbefinnandet samt de egna möjligheterna att främja dem. En kallelse till ett personligt möte skickas på basis av hälsoenkäten. Den studerande kan också själv reservera tid för ett personligt möte. Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att ge varje studerande under det första studieåret möjlighet att delta i hälsoundersökningen. Det är helt frivilligt för den studerande att delta i hälsoundersökningen. Hälsoundersökningen omfattar således både en hälsoenkät och enligt provning ett personligt möte.

För att kunna säkerställa den studerandes identitet och rätt till studerandehälsovårdstjänster behöver Studenternas hälsovårdsstiftelse ha tillräckliga personuppgifter om den studerande. Dessa omfattar bland annat för- och efternamn samt personbeteckning. Om en ny studerande första gången kontakter Studenternas hälsovårdsstiftelse exempelvis per telefon, kan en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården sannolikt inte identifiera den studerande tillräckligt tillförlitligt utan den studerandes identifieringsuppgifter. Då kan det inte heller på ett tillräckligt tillförlitligt sätt kontrolleras att den studerande har rätt till Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster. I praktiken måste den studerande då besöka Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsställe för att styrka sin identitet och sin närvaroanmälan.

Enligt 12 § 1 mom. i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) ska en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården anteckna sådana uppgifter i journalhandlingar som behövs för att ordna, planera, tillhandahålla och följa upp vården och behandlingen av en patient. När en patient kontakter hälso- och sjukvården ska den yrkesutbildade personen således i regel alltid göra tillräckliga anteckningar om kontakten i journalhandlingarna. Detta är dock inte möjligt, om patienten inte kan identifieras på ett tillförlitligt sätt. Då kan man till exempel inte nödvändigtvis reservera mottagnings-tider för patienten utan att han eller hon ombeds komma till ett verksamhetsställe för en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård. Detta är knappast det mest ändamålsenliga eller kostnadseffektiva tillvägagångssättet, i synnerhet i de fall då ärendet inte kräver att patienten träffar en yrkesutbildad person ansikte mot ansikte. För Studenternas hälsovårdsstiftelse är detta av särskild betydelse, eftersom stiftelsen endast erbjuder sina tjänster till de studerande som avses i 2 § i lagen om studerandehälsovård. En persons rätt till hälso- och sjukvårdstjänster fastställs och betonas således på ett helt annat sätt vid Studenternas hälsovårdsstiftelse än till exempel inom den hälso- och sjukvård som tillhandahålls av kommunen eller sjukvårdsdistriktet.

I princip behöver Studenternas hälsovårdsstiftelse ha verksamhetsställen på de orter där det finns högskolor. Studenternas hälsovårdsstiftelse har för avsikt att utöka antalet verksamhetsställen med hjälp av samarbetspartner den 1 januari 2021. Stiftelsen kommer ändå inte heller i fortsättningen att ha verksamhetsställen på alla orter. Dessutom varierar tjänsteutbudet från verksamhetsställe till verksamhetsställe. Till exempel tillhandahålls inte mun- och tandvårdstjänster vid varje verksamhetsställe. Den studerande har trots detta rätt till studerandehälsovårdstjänster oberoende av bonings- och

studieort. Avstånden kan vara långa, så systemet torde inte kunna basera sig på de studerandes möjligheter att besöka verksamhetsställen. Om inte Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information blir tillräckligt omfattande, kan de studerande således hamna i en ojämlig ställning beroende på var de bor eller studerar. Om en studerande har svårt att ta sig till ett verksamhetsställe, kan det i värsta fall leda till att dröjer innan den studerande söker sig till vård eller innan vården inleds. Dessutom kan det hända att den studerande anlitar andra tjänsteleverantörer inom hälso- och sjukvården, om det visar sig vara för besvärligt att söka sig till studerandehälsovårdstjänsterna. Den studerande har naturligtvis en självständig rätt att besluta om han eller hon söker sig till studerandehälsovården, till hälso- och sjukvård som ordnas av den offentliga sektorn eller till en privat tjänsteleverantör. Studerandehälsovården är dock offentligt finansierad. Avsikten är att de studerande i första hand ska söka sig till studerandehälsovården. Annars blir man tvungna att rikta offentliga resurser till två olika aktörer för en del av befolkningen. Dessutom är den offentliga hälso- och sjukvården inte skyldig att tillhandahålla studerandehälsovårdstjänster. Studerande tillhandahålls i stället de hälsovårdstjänster inom den offentliga hälso- och sjukvården som alla har rätt till. Det är dock uttryckligen personalen inom studerandehälsovården som är särskilt specialiserad på de studerandes hälsorelaterade behov och livssituation. Studerandehälsovårdens viktigaste uppgift är att sörja för de studerandes studieförmåga, precis som företagshälsovården har till uppgift att stödja arbetstagarnas arbetsförmåga. Annanstans inom den offentliga hälso- och sjukvården får de studerande därför inte del av specialkompetensen inom studerandehälsovården. Av denna anledning bör man kunna säkerställa att de studerande inte låter bli att söka sig till studerandehälsovården enbart på grund av att det är orimligt tungt.

Studenternas hälsovårdsstiftelse kan erbjuda sina tjänster via e-tjänsten Self. I e-tjänsten kan den studerande kontakta Studenternas hälsovårdsstiftelse oberoende av var han eller hon befinner sig. Den studerande kan till exempel diskutera med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården i en informationssäker chatttjänst. I e-tjänsten kan den studerande också boka eller ändra en mottagnings-tid. Dessutom är det möjligt att ordna distansmottagningar i e-tjänsten. En studerande kan dock inte använda e-tjänsten, om det inte kan säkerställas att han eller hon har rätt till studerandehälsovård. Studenternas hälsovårdsstiftelse behöver ha rätt att få information också med anledning av sina samhällseliga förpliktelser, såsom inspektioner av studiemiljön. Dessutom måste stiftelsen kunna planera sin verksamhet på förhand, till exempel genom att reservera tillräckligt med vaccin för de studerande inom vissa områden.

Med anledning av vad som konstaterats ovan är det tydligt att Studenternas hälsovårdsstiftelse behöver ha lagstadgad rätt att få information. Uppgifterna kan överföras via ett tekniskt gränssnitt med stöd av 22 och 24 § i informationshanteringslagen.

3 Målsättning

Genom den föreslagna regleringen eftersträvas ett klarare rättsläge. I nuläget baserar sig överföringen av uppgifter på uppdrag med stöd av avtal och på etablerad praxis. I lagen om studerandehälsovård finns inga bestämmelser om vilka uppgifter Studenternas hälsovårdsstiftelse får samla in om en studerande utan den registrerades uttryckliga samtycke. Syftet med propositionen är att behandlingen av de studerandes personuppgifter ska ske endast inom ramen för lagstiftningen. En tydlig bestämmelse torde bidra till att säkerställa att inte de studerandes personuppgifter utan den registrerades uttryckliga samtycke behandlas mer än vad som kan anses vara proportionerligt och nödvändigt i förhållande till det eftersträlvade målet. Därmed eftersträvas ett bättre skydd än för närvarande för de studerandes privatliv och för deras personuppgifter. Det viktigaste är att den nytta som regleringen medför för de studerande är avsevärt större än den inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna som regleringen innebär.

Målet är att få en exakt bestämmelse som tryggar Studenternas hälsovårdsstiftelses möjlighet att ordna studerandehälsovårdstjänsterna på ett säkert och rättvist sätt med respekt för de studerandes privatliv och för skyddet för deras personuppgifter. Genom regleringen strävar man också efter att säkerställa att de studerandes personuppgifter alltid behandlas på ett informationssäkert sätt. Detta kan främjas genom att man använder sådana officiella, ändamålsenliga kanaler för utlämnande av uppgifter vilkas datasäkerhet är tillräckligt säkerställd.

Med stöd av 24 § 1 mom. i lagen om studerandehälsovård är de studerande skyldiga att betala en hälsovårdsavgift för studerandehälsovården. Avgiften ska betalas oberoende av om den studerande söker sig till Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster eller inte. Vid behov kan avgiften till och med kvittas mot studiepenningen utan den studerandes samtycke med stöd av 28 § i lagen om studerandehälsovård eller drivas in genom utsökning med stöd av 27 § 2 mom. i den lagen. Således är det ytterst viktigt att de studerande som har rätt till studerandehälsovårdstjänster har lika möjligheter att utan orimligt stort besvär använda tjänsterna om de så önskar. Också sätten att söka sig till tjänsterna måste tryggas på lika villkor för alla studerande. Rätten och möjligheten att använda tjänsterna får inte vara beroende av varje studerandes kompetens att personligen anmäla sig vid något av Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsställen. Rätten till tjänsterna får inte heller vara beroende av vilken avtalspraxis som följs eller av viljan att följa praxis. Således syftar regleringen till att främja lika tillgång till och tillgänglighet i fråga om studerandehälsovårdstjänsterna.

Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att ordna en hälsoundersökning för studerande under det första studieåret med stöd av 9 § 1 mom. 6 punkten i statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga. Förordningen grundar sig på 23 § i hälso- och sjukvårdslagen. Hälsoundersökningen inleds med en hälsoenkät, på basis av vilken en del av de studerande vid behov kallas till ett personligt möte. Det är frivilligt för den studerande att delta i hälsoundersökningen. Avsikten är dock att säkerställa att Studenternas hälsovårdsstiftelse har så goda förutsättningar som möjligt att genomföra hälsoundersökningen med respekt för skyddet för den studerandes privatliv. Målet är således att Studenternas hälsovårdsstiftelse ska kunna ordna hälsoundersökningen utifrån den information som stiftelsen fått med stöd av en klart avgränsad bestämmelse. Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information kan därför inte begränsas på ett omotiverat strikt sätt. Genom insamling av kontaktuppgifter till de studerande som har rätt att delta i hälsoundersökningen eftersträvas ett högre antal deltagare än tidigare, i och med att informationen till de studerande kan utvecklas i en mer individuell riktning. I fortsättningen bör det bedömas hur informationen har inverkat på antalet deltagare.

4 Förslagen och deras viktigaste konsekvenser

I denna proposition föreslås det att bestämmelser om Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information fogas till lagen om studerandehälsovård i form av en ny 31 a §. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få nödvändiga uppgifter om högskolestuderandes studier och personuppgifter för att trygga tillgången till och tillgängligheten i fråga om studerandehälsovården samt för att identifiera de studerande. Sådana uppgifter är den studerandes förnamn, efternamn och personbeteckning eller, om den studerande inte har en finsk personbeteckning, studentnummer och uppgift om könstillhörighet för att skapa en tillfällig identifikationskod. De nödvändiga studieuppgifterna omfattas dessutom av uppgift om att den studerande har anmält sig som närvarande, studieorten, högskolan och styrningsområdet samt den examen som den studerande avlägger.

Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att kontrollera närvarouppgifter har hittills grundat sig på etablerad praxis. I och med de föreslagna ändringarna finns bestämmelser om detta på lagnivå. Studenternas hälsovårdsstiftelses behov av de studerandes närvarouppgifter identifierades redan i samband med stiftandet av lagen om studerandehälsovård. Nuvarande praxis för överföring av uppgifter baserar sig på sådana uppdrag med stöd av avtal där de studerande inte är parter. Parter är högskolorna, Studenternas hälsovårdsstiftelse och aktörerna bakom högskolornas riksomfattande datalager. Rättsläget bedöms bli klarare i och med att det föreskrivs om rätten att få information. Skyddet för de studerandes personuppgifter bedöms bli bättre, eftersom det i och med ändringen finns noggrant avgränsade bestämmelser i lag om överföringen av deras uppgifter. Samtidigt framgår det direkt av lag vilka uppgifter om en studerande som får begäras utan den studerandes uttryckliga samtycke. Ändringen antas samtidigt öka förutsägbarheten jämfört med nuvarande praxis.

Vilka högskolestuderande som är berättigade till studerandehälsovård fastställs i 2 § i lagen om studerandehälsovård. Studenternas hälsovårdsstiftelse får inte erbjuda sina tjänster åt andra. Innan tjänsterna tillhandahålls ska stiftelsen säkerställa att den studerande har rätt till tjänsterna. Rätten till tjänsterna grundar sig på den studerandes närvaroanmälan, som ska kunna verifieras på ett tillförlitligt sätt.

Studenternas hälsovårdsstiftelse ska ha rätt att på begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få dessa nödvändiga uppgifter av den personuppgiftsansvarige för högskolornas riksomfattande datalager. Stiftelsen ska med stöd av bestämmelsen få begära de uppgifter som nämns i paragrafen för att säkerställa om den studerande har rätt att använda studerandehälsovårdstjänsterna och för att säkerställa lika tillgång till och tillgänglighet i fråga om tjänsterna. Dessutom ska vissa uppgifter om studerande under det första studieåret få samlas in separat för ordnande av hälsoundersökningen. Rätten att få andra uppgifter ska även i fortsättningen grunda sig på den registrerades uttryckliga samtycke i enlighet med dataskyddsbestämmelserna eller på annan lagstiftning. Enligt 6 § 1 mom. 4 punkten i dataskyddslagen (1050/2018) tillämpas exempelvis inte artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, som gäller särskilda kategorier av personuppgifter, när en tillhandahållare av hälso- och sjukvårdstjänster vid ordnande eller produktion av tjänster behandlar uppgifter som tillhandahållaren i denna verksamhet fått om en persons hälsotillstånd eller funktionsnedsättning eller om en hälso- och sjukvårdstjänst och rehabiliteringstjänst som personen fått eller andra uppgifter som är nödvändiga med avseende på den registrerades vård.

Studenternas hälsovårdsstiftelse är personuppgiftsansvarig för journalhandlingar, och stiftelsen är genom lagstiftningen förpliktad att producera studerandehälsovårdstjänster för högskolestuderande. Stiftelsen är skyldig att producera sina tjänster endast för en begränsad grupp. Den har dock inte lagstadgad rätt att kontrollera vem som är berättigad till dess tjänster. I och med ändringarna föreskrivs det i lag om behandlingen av de studerandes personuppgifter inom ramen för de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna och inom ramen för dataskyddslagstiftningen.

Den studerande kan ta kontakt med Studenternas hälsovårdsstiftelse genom att besöka verksamhetsställen och dessutom per telefon eller via e-tjänsten Self. Ett problem med att ta kontakt per telefon kan anses vara att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården inte utan tillräckliga identifieringsuppgifter på ett tillförlitligt sätt kan försäkra sig om identiteten hos den som tar kontakt. Rätt att använda Studenternas hälsovårdsstiftelses egen e-tjänst kan inte heller beviljas innan det har säkerställts att den studerande har rätt till studerandehälsovård. I e-tjänsten kan en tillräcklig datasäkerhet säkerställas, eftersom man loggar in i tjänsten genom stark autentisering, dvs. genom bank- eller mobilidentifiering. I e-tjänsten kan den studerande uträtta flera olika ärenden oberoende av tid och plats. Via e-tjänsten kan den studerande kontakta Studenternas hälsovårdsstiftelse och få personlig service även utanför servicetiderna. Den chatttjänst som ingår gör det möjligt att ta kontakt också i

situationer där den studerande inte kan kontakta Studenternas hälsovårdsstiftelse på något annat sätt. Studenternas hälsovårdsstiftelse har uppgett att de studerande har gett mycket positiv respons på chat-tjänsten. E-tjänsten möjliggör också distansmottagning. Det kan bedömas att e-tjänsten främjar lika tillgänglighet i fråga om studerandehälsovårdstjänster på regional nivå.

Hög kvalitet på kontakterna med hälso- och sjukvården även i andra kanaler än vid verksamhetsställen för verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård bör främjas. Det är önskvärt att ärenden uträttas på andra sätt än vid verksamhetsställen i synnerhet under epidemier av smittsamma sjukdomar, om ärendet inte är av sådan natur att det förutsätter ett besök på ett verksamhetsställe. Det är inte heller någon särskilt kostnadseffektiv eller ändamålsenlig lösning när den studerandes hälsoärende inte förutsätter ett möte ansikte mot ansikte med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Dessutom skulle studerandehälsovården i en sådan situation inte kunna tillhandahållas på orter där Studenternas hälsovårdsstiftelse inte har något verksamhetsställe. Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsställen är även i övrigt olika. På basis av tillgången till tjänster kan de delas in enligt följande: 1) verksamhetsställen som tillhandahåller alla tjänster, dvs. allmänna hälsovårdstjänster, mentalvårdstjänster och mun- och tandvårdstjänster, 2) verksamhetsställen som tillhandahåller allmänna hälsovårdstjänster och mentalvårdstjänster samt 3) underleverantörer som tillhandahåller alla tjänster. Underleverantörer får endast enligt särskild överenskommelse med Folkpensionsanstalten tillhandahålla tjänster till studerande på sådana studieorter där det inte skulle vara lönsamt för Studenternas hälsovårdsstiftelse att ha ett eget verksamhetsställe eller där stiftelsens verksamhetsställe ligger långt borta. I synnerhet elektroniska kommunikationskanaler gör det möjligt att uträtta ärenden på olika sätt.

De studerande får anlita Studenternas hälsovårdsstiftelses alla verksamhetsställen oberoende av studieorten. Enligt 8 § 2 mom. i lagen om studerandehälsovård ska Studenternas hälsovårdsstiftelse i princip producera studerandehälsovårdstjänsterna i huvudsak som egen verksamhet. Om produktions-skyldigheten inte kan genomföras på annat sätt, kan Studenternas hälsovårdsstiftelse skaffa kompletterande tjänster av en annan tjänsteproducent med iakttagande av lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016). Studenternas hälsovårdsstiftelse svarar för underleverantörens tjänster till en enskild studerande och har det övergripande ansvaret för de studerandehälsovårdstjänster varje enskild studerande får. Studenternas hälsovårdsstiftelse får således inte hänvisa en studerande till en underleverantörs tjänster innan det har säkerställts att den studerande har rätt till studerandehälsovård. Utan uppgifter om studieorten kan de studerande inte garanteras lika tillgång till och tillgänglighet i fråga om tjänster på det sätt som förutsätts i 9 § 1 mom. i lagen om studerandehälsovård.

Den studerande har naturligtvis en självständig rätt att besluta om han eller hon söker sig till studerandehälsovården, till hälso- och sjukvård som ordnas av den offentliga sektorn eller till en privat tjänsteleverantör. Studerandehälsovården är dock offentligt finansierad. Avsikten är därför att de studerande i första hand ska söka sig till studerandehälsovården. Annars blir man tvungna att rikta offentliga resurser till två olika aktörer för en del av befolkningen. Dessutom är den övriga hälso- och sjukvården inte skyldig att erbjuda studerande studerandehälsovård. Personalen inom studerandehälsovården är däremot särskilt specialiserad på de studerandes hälsorelaterade behov och livssituation. Studerandehälsovårdens viktigaste uppgift är att sörja för de studerandes studieförmåga, precis som företagshälsovården har till uppgift att stödja arbetstagarnas arbetsförmåga. Annanstans inom hälso- och sjukvården får de studerande därför inte del av denna specialkompetens inom studerandehälsovården. Av denna anledning bör man se till att de studerande inte låter bli att söka sig till studerandehälsovården enbart på grund av att det har blivit svårare. De som använder tjänsterna föredrar också i allmänhet att undvika onödigt köande i väntrum. Om den studerande alltid skulle vara tvungen att besöka ett av Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsställen för att få tillgång till studerandehälsovårdstjänster, skulle den studerande i värsta fall kunna dröja med att söka sig till tjänsterna. Då

skulle bedömningen av den studerandes vårdbehov och till och med inledandet av vården kunna riskera att bli fördröjda.

Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att ordna en hälsoundersökning för studerande under det första studieåret med stöd av 9 § 1 mom. 6 punkten i statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga. Förordningen har utfärdats med stöd av 23 § i hälso- och sjukvårdslagen. Den första delen av hälsoundersökningen går ut på att en hälsoenkät skickas till varje studerande under det första studieåret. Därefter kallas en del på basis av enkäten till ett personligt möte. Det är helt frivilligt för den studerande att delta. För att uppfylla sin skyldighet behöver Studenternas hälsovårdsstiftelse dock uppgifter om vilka som är studerande under det första studieåret. Studenternas hälsovårdsstiftelse bör således ha rätt att få information om vilka högskolestuderande som är studerande under det första studieåret. Deltagandet i hälsoenkäten för studerande under det första studieåret har varit lågt. Under läsåret 2019–2020 deltog enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse endast 38 procent av alla studerande under det första studieåret i hälsoenkäten. Ett så lågt deltagarantal gör att det inte är möjligt att uppnå målen för hälsoenkäten. Om svarsprocenten blir mycket låg, får Studenternas hälsovårdsstiftelse inte nödvändigtvis en korrekt bild av de studerandes situation eller eventuella behov av stöd. Den låga svarsprocenten innebär också åtminstone i teorin att det är möjligt att inte ens alla som skulle ha ett uppenbart behov av hälsoundersökningen kan kallas till den.

Det är möjligt att informationen till de studerande om deras rätt att delta i hälsoundersökningen behöver förbättras. Deltagarantalet kan höjas exempelvis med hjälp av ett textmeddelande till de studerande. Enligt en utredning som Studenternas hälsovårdsstiftelse lämnat har dataombudsmannens byrå ställt sig positiv till att stiftelsen skulle skicka de studerande ett textmeddelande om att hälsoenkäten kan besvaras i e-tjänsten. Enligt dataombudsmannens byrå är denna praxis möjlig även om den studerande inte har gett sitt samtycke till att telefonnumret används, om den studerandes telefonnummer är känt.

I alla övriga fall använder Studenternas hälsovårdsstiftelse den studerandes telefonnummer endast i enlighet med de villkor som den studerande själv har fastställt antingen i e-tjänsten eller på mottagningen hos en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Det är dock önskvärt att det på lagnivå finns bestämmelser med stöd av vilka kontaktuppgifter till studerande under det första studieåret får användas för att informera dem om hälsoundersökningen.

Studenternas hälsovårdsstiftelse bör ha tillräckligt med information också till exempel om de studerande som med anledning av sina studier har rätt till vissa vaccinationer, intyg och utlåtanden. Dessutom har stiftelsen samhälleliga förpliktelser, såsom inspektioner av studiemiljön. Därmed behöver Studenternas hälsovårdsstiftelse tillräckliga uppgifter om de studerandes studier för att kunna planera verksamheten och garantera tillräckliga resurser för att fullgöra sina skyldigheter.

5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser

Alternativen är att nuläget bevaras, att överföringen av uppgifter baserar sig på den studerandes samtycke eller att den studerande alltid ska anmäla sig personligen på Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsställe innan tjänsterna används. Alternativt skulle Folkpensionsanstalten kunna utöva sin egen rätt att få information, för att sedan överföra uppgifterna om de studerande till Studenternas hälsovårdsstiftelse. Dessutom skulle studentkårerna vid universiteten och studerandekårerna vid yrkeshögskolorna kunna åläggas att lämna nödvändiga uppgifter om de studerande till Studenternas hälsovårdsstiftelse.

Om nuläget bevaras, skulle Studenternas hälsovårdsstiftelse knappt ha några metoder för att på förhand kontrollera de studerandes rätt att använda studerandehälsovårdstjänsterna. Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att försäkra sig om att den studerande har rätt till tjänsterna, dvs. att den studerande har anmält sig som närvarande vid en högskola. Utan rätten att få information skulle Studenternas hälsovårdsstiftelse således vara helt beroende av att högskolan eller administratören för högskolornas riksomfattande datalager samtycker till att lämna ut uppgifterna. Dessa aktörer skulle på grund av avsaknaden av reglering också kunna vägra samarbeta. Detta skulle kunna försätta de studerande vid olika högskolor i ojämlig ställning. De studerande har inte nödvändigtvis alltid lika möjligheter att personligen uträtta ärenden vid verksamhetsställena. Därför kan möjligheten att ta kontakt på distans eller per telefon vara mycket viktig för vissa. Nuvarande praxis är tekniskt sett tung, och därför bör de studerandes närvarouppgifter begäras via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Om uppgifterna lämnas ut via tjänsten, underlättas förfarandet för att få tillgång till uppgifterna.

Studenternas hälsovårdsstiftelse har dock ingen som helst lagstadgad rätt att få uppgifterna. Detta innebär samtidigt också att det inte i lag har fastställts några begränsningar för Studenternas hälsovårdsstiftelses insamling av uppgifter. I enlighet med de gällande dataskyddsbestämmelserna krävs det att tillgången till information begränsas till nödvändiga uppgifter. Dessutom är det med tanke på den studerandes rättsskydd viktigt att rätten att få information regleras i lag.

Folkpensionsanstalten skulle med stöd av sin rätt att få information kunna be att få uppgifter om de studerande ur de riksomfattande datalagren och sedan ställa dem till Studenternas hälsovårdsstiftelses förfogande. Att skicka runt uppgifterna på det här sättet skulle dock innebära tekniska utmaningar och skulle kunna fördröja förfarandet. Dessutom kan det med tanke på de studerandes rättsskydd anses vara en bättre lösning att varje aktörs rätt att få information framgår direkt av lag. På så sätt har en registrerad fysisk person bättre möjligheter att utreda och följa upp vem som samlar in vilka uppgifter och för vilket ändamål. Propositionen bedöms således öka öppenheten i fråga om vart och på vilka villkor uppgifter om de studerande överförs. Genom att det på lagnivå, noggrant avgränsat och exakt föreskrivs om rätten att få information, iakttas också bättre de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Man skulle också kunna begära den studerandes uttryckliga samtycke till att uppgifterna överförs, exempelvis i samband med att den studerande tar emot en studieplats eller anmäler sig som närvarande för terminen. Vid ett sådant förfarande bör det dock vara möjligt att återkalla ett tidigare samtycke lika lätt som samtycket har getts. Den studerande kan då också anses ha rätt att förbjuda att hans eller hennes uppgifter överförs. Om den studerande så önskar, skulle han eller hon då medvetet kunna förlora sin rätt att anlita studerandehälsovården. Den studerande har dock en lagstadgad rätt att använda Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster. Den studerande debiteras också en hälsovårdsavgift av skattenatur oberoende av om han eller hon anlitar Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster eller inte. Avgiften kan med stöd av 28 § i lagen om studerandehälsovård kvittas mot den studerandes studiepenning utan den studerandes samtycke. Avgiften kan också drivas in genom utsökning med stöd av 27 § 2 mom. i lagen om studerandehälsovård. Således får det inte uppstå en situation där en studerande som är berättigad till tjänsterna, om han eller hon så önskar och om han eller hon behöver tjänsterna, inte kan få tillgång till Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster. Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att alltid kontrollera den studerandes närvaroanmälan innan tjänsterna kan tillhandahållas den studerande. Om den studerande alltså återkallar sitt samtycke till att närvarouppgifterna kontrolleras, skulle Studenternas hälsovårdsstiftelse bli tvungen att förvägra den studerande tjänsterna, som den studerande har lagstadgad rätt till. Den studerandes skyldighet att betala avgiften skulle också kvarstå även om samtycket återkallas. Av denna anledning verkar överföring av uppgifter baserat på den studerandes samtycke inte vara en hållbar lösning i juridiskt hänseende. Att den studerande bara själv meddelar att han eller hon har anmält sig som närvarande är inte tillräckligt till exempel vid kontakt per telefon eller via e-tjänster. Närvaroanmälan måste kunna kontrolleras i en

tillförlitlig och officiell källa så att den studerande kan identifieras. Då skulle den studerande vara tvungen att personligen besöka Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsställe för att kunna använda tjänsterna. Detta skulle inte vara kostnadseffektivt eller ändamålsenligt i synnerhet när den studerandes hälsoärende inte förutsätter ett möte ansikte mot ansikte med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

Studenternas hälsovårdsstiftelse är skyldig att ordna en hälsoundersökning för studerande under det första studieåret. Det är helt frivilligt för den studerande att delta. Studenternas hälsovårdsstiftelse har dock ålagts att ge de studerande jämlika möjligheter att delta i hälsoenkäten. Utan tillräcklig rätt att få information skulle det således kunna vara oerhört svårt för Studenternas hälsovårdsstiftelse att fullgöra sin skyldighet att ordna hälsoenkäten för var och en som har rätt till den.

Alternativt skulle studentkårerna vid universiteten och studerandekårerna vid yrkeshögskolorna kunna åläggas att till Studenternas hälsovårdsstiftelse lämna uppgifter om de studerande som anmält sig som närvarande. Det kan dock vara oklart hur exakta, aktuella och tillräckliga uppgifter dessa organisationer har om de studerande. Det är också osäkert om en närvaroanmäld studerande i framtiden kan välja att inte höra till en studerandeorganisation. Dessa aktörers register innehåller inte heller nödvändigtvis alla uppgifter som behövs. Den studerandes rätt till tjänsterna kan inte vara beroende av hur aktiv studerandeorganisationen är eller av vilka möjligheter den har att överföra de uppgifter som behövs till Studenternas hälsovårdsstiftelse. Dessutom bör lagstiftningen styra aktörerna till att använda officiella informationskanaler med tillräckligt hög informationssäkerhet. Denna modell skulle inte heller nödvändigtvis främja Studenternas hälsovårdsstiftelses samhälleliga förpliktelser. Således bör inte en modell understödjas där studentkåren eller studerandekåren lämnar Studenternas hälsovårdsstiftelse de uppgifter om de studerande som stiftelsen begär.

I framtiden kan man överväga metoder för att ytterligare främja den registrerades rätt att bli informerad. Den studerande skulle exempelvis när han eller hon tar emot en studieplats eller anmäler sig som närvarande för läsåret kunna underrättas om att vissa uppgifter om honom eller henne överförs till Studenternas hälsovårdsstiftelse. I meddelandet skulle man noggrant kunna specificera vilka uppgifter som överförs och vart samt vilka förmåner och rättigheter denna överföring av uppgifter innebär för den studerande. Sådan information kan anses främja åtminstone god förvaltningssed och den registrerades rätt att bli informerad.

6 Remissvar och hur de har beaktats

En remissbehandling av ärendet ordnades på webbplatsen utlåtande.fi. Begäran om utlåtande sändes till Studenternas hälsovårdsstiftelse, Folkpensionsanstalten, Finlands studentkårers förbund (FSF) rf, Finlands studerandekårers förbund – SAMOK rf, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), Institutet för hälsa och välfärd, enheten för dataskydd vid justitieministeriet, dataombudsmannens byrå, Utbildningsstyrelsen samt undervisnings- och kulturministeriet. Dessutom ombads Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata yttra sig om de aspekter som hänför sig till personbeteckningen och den tillfälliga identifieringskoden.

Enligt remissinstanserna är de uppgifter som enligt förslaget ska omfattas av rätten att få information nödvändiga för att man ska kunna säkerställa lika tillgång till och tillgänglighet i fråga om studerandehälsovårdstjänsterna. Rätten att få information ansågs vara synnerligen nödvändig för Studenternas hälsovårdsstiftelse, men inte för underleverantörerna. Behovet av bestämmelser om rätten att få information motiverades i synnerhet med att den studerande är skyldig att betala en hälsovårdsavgift av skattenatur. Enligt remissinstanserna motiveras dessutom rätten att få information med att det är fråga om den studerandes lagstadgade rätt till studerandehälsovårdstjänster. I remissvaren ansåg man

allmänt taget att Studenternas hälsovårdsstiftelse bör ha rätt att få information om vem som är berättigad till tjänsterna. Dessutom ansågs det med tanke på de studerandes rättsskydd och likabehandlingen av de studerande att det är motiverat att rätten att få information tryggas i lagstiftningen och inte genom avtal eller uppdrag. Enligt remissvaren skulle kontaktuppgifter till högskolestuderande inte finnas att få ur registren i fråga. Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf påpekade i sitt utlåtande att de studerande vid Polisyrkeshögskolan inte har registrerats i de riksomfattande register som nämns i propositionen. Enligt Utbildningsstyrelsen bör Studenternas hälsovårdsstiftelse ha rätt att få information både av den tekniska administratören för högskolornas riksomfattande datalager, dvs. Utbildningsstyrelsen, och av de personuppgiftsansvariga. Högskolorna är personuppgiftsansvariga för de personuppgifter som gäller de studerande. Om tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter, som administreras av Utbildningsstyrelsen, används, bör det enligt Utbildningsstyrelsens utlåtande finnas ett omnämnande av detta i paragrafen om rätt att få information. Utbildningsstyrelsen är inte personuppgiftsansvarig.

Propositionens motiveringsdel har preciserats utifrån remissvaren, genom att det till motiveringen fogats en hänvisning till lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Enligt 22 § 1 mom. i den lagen ska myndigheterna genomföra regelbundet återkommande och standardiserad elektronisk överföring av information mellan informationssystem via tekniska gränssnitt, om den mottagande myndigheten enligt lag har rätt till informationen. I 24 § i den lagen föreskrivs det om överföring av informationsmaterial till andra än myndigheter. Eftersom de studerande vid Polisyrkeshögskolan inte finns i de riksomfattande registren, föreslås det dessutom att de personuppgiftsansvariga ska lämna ut uppgifterna. Också dataskyddslagstiftningen talar för att uppgifterna ska begäras av de personuppgiftsansvariga. Därmed kan det anses motiverat att föremålet för Studenternas hälsovårdsstiftelses begäran om information är de personuppgiftsansvariga för personuppgiftsregistren. Således ändrades ordalydelsen i den föreslagna paragrafen till ”de personuppgiftsansvariga”.

7 Specialmotivering

31 a § Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att Studenternas hälsovårdsstiftelse ska ha rätt att på begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av de personuppgiftsansvariga för högskolornas riksomfattande datalager få de uppgifter som är nödvändiga för att säkerställa tillgången till studerandehälsovårdstjänster och tjänsternas tillgänglighet och för att i tillräcklig grad identifiera den studerande. Nödvändiga uppgifter är den studerandes förnamn, efternamn, personbeteckning, uppgiften om att han eller hon har anmält sig som närvarande, studieorten, högskolan och styrningsområdet samt examen. Examensuppgifterna avser uttryckligen den examen som avläggs. Studenternas hälsovårdsstiftelse ska få begära ovannämnda uppgifter endast för att säkerställa att den studerande har rätt till studerandehälsovårdstjänster. En grund för hälsovårdsstiftelses rätt att få information är dessutom tryggandet av tillgången till och tillgängligheten i fråga om studerandehälsovården på förhand. Uppgiften om styrningsområdet är särskilt viktig i synnerhet med tanke på granskningen av studiemiljöerna. Uppgiften om den examen som avläggs har i sin tur betydelse för säkerställandet av de särskilda rättigheter som studerande inom vissa områden har. En sådan särskild rättighet kan t.ex. vara rätt till ett visst vaccinationsskydd på basis av den examen som ska avläggas. Myndigheterna ska dock även i fortsättningen ansvara för valet av metod för informationsöverföring i enlighet med 22 och 24 § i informationshanteringslagen och annan relevant lagstiftning.

Den studerande är skyldig att betala en hälsovårdsavgift av skattenatur för Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster, även om han eller hon inte använder tjänsterna. Enligt 28 § i lagen om studerande-

hälsovård kan hälsovårdsavgiften utan den studerandes samtycke kvittas mot studiepenning som betalas ut med stöd av lagen om studiestöd. Avgiften kan också drivas in genom utsökning. Rätten till studerandehälsovård är dessutom lagstadgad med stöd av 17 § (696/2019) i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Studenternas hälsovårdsstiftelse får emellertid erbjuda sina studerandehälsovårdstjänster endast till studerande som nämns i 2 § i lagen om studerandehälsovård. Om Studenternas hälsovårdsstiftelse inte kan försäkra sig om att personen har rätt till studerandehälsovård, kan personen inte heller erbjudas dessa tjänster. Därför bör Studenternas hälsovårdsstiftelse kunna kontrollera att den studerande har rätt till tjänsten.

Genom de föreslagna ändringarna regleras också en situation där den studerande inte nödvändigtvis ännu ens har varit i kontakt med Studenternas hälsovårdsstiftelse. Det är upp till den studerande om han eller hon söker sig till studerandehälsovården eller inte. Därför måste tillgången till information på förhand begränsas till vad som är absolut nödvändigt. Till Studenternas hälsovårdsstiftelses uppgifter hör dock också vissa generella ansvar, och för att fullgöra dessa behövs det uppgifter som anknyter till de studerandes studier. Det kan vara svårt att samla in dessa uppgifter av de studerande själva. Det är uppgifter om den studerandes studieort, högskola och styrningsområde samt den examen som den studerande avlägger, dvs. utbildningskod. Om erhållandet av ovannämnda uppgifter skulle basera sig på uppgifter som lämnas av den studerande, kunde uppgifterna bli ofullständiga. Uppgifterna om studierna är relevanta vid granskningen av studiemiljöerna och skapandet av en modell med ansvarsteam.

Skyldigheten att granska studiemiljöer grundar sig på hälso- och sjukvårdslagen. Enligt 17 § 2 mom. i hälso- och sjukvårdslagen hör det till studerandehälsovården att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten och främja välbefinnandet bland de studerande samt att följa upp detta med tre års mellanrum. För att denna skyldighet ska kunna fullgöras behöver Studenternas hälsovårdsstiftelse information om den studerandes högskola och styrningsområde. En granskning av studiemiljön innefattar insamling av bakgrundsinformation, granskningar, överenskommelse om fortsatta åtgärder och uppföljning, dokumentation samt information. Åtgärdandet av de brister som konstaterats i samband med granskningen ska uppföljas årligen. Grunden för granskningar av studiemiljöer utgörs av en enkät riktad till de studerande vid granskningsobjektet, dvs. styrningsområdet i fråga. I denna enkät samlas i enlighet med företagshälsovårdsmodellen information om studieförhållandena för de studerande vid granskningsobjektet och om andra omständigheter som påverkar studieförmågan. Det är inte möjligt att rikta enkäten till de studerande vid granskningsobjektet utan information om högskola och styrningsområde. Enkäten är en förutsättning för att de åtgärder som är förknippade med granskningen ska kunna riktas. Detta ökar arbetets verkningsfullhet. Styrningsområdet används bl.a. i rapporteringen om användningen av tjänster inom olika styrningsområden. Då jämförs t.ex. likheter inom ett visst styrningsområde i fråga om universitets- och yrkeshögskolestuderande. Granskningen omfattar dessutom välbefinnande i studierna. Uppgiften om styrningsområde har således betydelse för både den generellt inriktade och den individuellt inriktade studerandehälsovården.

Uppgiften om styrningsområdet omfattar sammantaget uppgifter om universitetens och yrkeshögskolornas områden. Till dessa hör det pedagogiska området, konst och kultur, det humanistiska området, de samhällsvetenskapliga områdena, handel, administration och juridik, de naturvetenskapliga områdena, databehandling och kommunikation, de tekniska områdena, lant- och skogsbruk, det medicinska området, hälsovård och välfärd samt tjänstebranschen. Det är fråga om en nivå inom högskolestrukturen med hjälp av vilken man planerar bl.a. indelningen i ansvarsteam för produktionen av tjänster. I modellen utses för varje studerande de arbetstagare som ansvarar för vården. Modellen med ansvarsteam garanterar enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse jämlika, högklassiga multiprofessionella studerandehälsovårdstjänster för alla högskolestuderande. I modellen med ansvarsteam står den studerande och läroanstalten i centrum, eftersom Studenternas hälsovårdsstiftelse har till uppgift att

ge hälsofördelar och främja de studerandes studieförmåga. Modellen med ansvarsteam anses effektiviserande och förbättra Studenternas hälsovårdsstiftelses egen verksamhet, vilket inverkar på tjänsternas kvalitet. Enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse har det påvisats att modellen med ansvarsteam förbättrar kontinuiteten i vården. På så sätt kommer modellen också att utveckla samarbetet med läroanstalter. Dessa är enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse centrala element med tanke på stiftelsens grundläggande uppgift, dvs. att ge hälsofördelar och främja studieförmåga. Också Folkpensionsanstalten förutsätter information om högskola och styrningsområde för produktionen av högklassiga tjänster.

I studerandehälsovårdstjänsterna ingår också t.ex. sådana vaccinationer, undersökningar, intyg och utlåtanden i anslutning till studierna som avses i 48 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) eller som förutsätts i annan lagstiftning. Dessa ingår inte i alla examina. Sådana ingår i betydande grad i vissa yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsovården. Dessutom är t.ex. vaccinationer för medicine studerande gratis. Studenternas hälsovårdsstiftelse kan inte planera sin verksamhet eller fördelning av resurser utan examensuppgifter. Bristfällig verksamhet på grund av brist på information kan återspeglas som problem för den studerande när det gäller tillgången till tjänster. Detta kunde i värsta fall leda till att den studerandes arbetspraktik och därigenom t.o.m. studier fördröjs.

Enligt 2 mom. får Studenternas hälsovårdsstiftelse begära de uppgifter som nämns i 1 mom. I fråga om studerande som inte har någon finsk personbeteckning får Studenternas hälsovårdsstiftelse dessutom begära studentnumret och uppgiften om den studerandes könstillhörighet för att skapa en tillfällig identifikationskod för honom eller henne. Avsikten är att den studerande ska uträtta ärenden inom studerandehälsovården med denna tillfälliga identifikationskod. Studenternas hälsovårdsstiftelse får begära studentnummer och uppgifter om könstillhörighet endast för att säkerställa lika tillgång till tjänster och tjänsternas tillgänglighet också för studerande som inte har någon finsk personbeteckning.

Det kan vara svårt att inom studerandehälsovården i tillräcklig grad identifiera en studerande som saknar personbeteckning. I fråga om dessa studerande kan man således bli tvungen att ty sig till ett förfarande där den studerande först måste påvisa att han eller hon har rätt till studerandehälsovårdstjänster genom att besöka Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsställe.

Enligt 11 § 2 mom. i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009) är personbeteckningen individuell och består av födelsetid, individuellt nummer och kontrollbeteckning. Det individuella numret särskiljer personer som är födda samma dag och innehåller information om en persons könstillhörighet. Med stöd av 2 § 3 mom. i statsrådets förordning om befolkningsdatasystemet (128/2010) skiljs personer som har samma födelsetid från varandra med personbeteckningens individuella nummer. För givande av det individuella numret registreras personens könstillhörighet i befolkningsdatasystemet som antingen man eller kvinna. Det individuella numret fastställs som ett tresiffrigt tal, som är udda för män och jämnt för kvinnor.

Enligt 9 § 1 mom. i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska uppgifter om utländska medborgare registreras i befolkningsdatasystemet, om dessa har hemkommun i Finland och bostad där enligt lagen om hemkommun (201/1994). Enligt 2 punkten i samma moment kan uppgifter om andra utländska medborgare registreras i befolkningsdatasystemet, om dessa har en sådan tillfällig bostad i Finland som avses i lagen om hemkommun och registreringen behövs för att de ska kunna göra sina rättigheter gällande och fullgöra sina skyldigheter när det gäller arbete, studier eller andra motsvarande omständigheter.

Det kan bedömas att största delen av de högskolestuderande som studerar i Finland sannolikt har en finsk personbeteckning. Således torde begäran om studentnummer och konstllhörighet beröra en mycket liten grupp. Studenternas hälsovårdsstiftelse ska vid behov kunna skapa en tillfällig identifikationskod för personen i syfte att främja lika möjligheter för de studerande att utträta ärenden.

I Finland skapar varje myndighet en egen tillfällig identifikationskod för personen i sin organisation. Således får samma tillfälliga kod inte användas i en annan organisation, eftersom koden redan från tidigare kan användas av någon annan person. Ännu tills vidare förutsätts det i lagstiftningen att uppgiften om konstllhörighet används för att fastställa personbeteckningens slutdel. Sålunda kan en begäran om uppgift om konstllhörighet anses vara motiverad när personen inte har någon finsk personbeteckning och man blir tvungen att skapa en tillfällig identifikationskod för honom eller henne för utträttande av ärenden inom studerandehälsovården. Om bestämmelserna om bildande av personbeteckning någon gång ändras, ska nödvändigheten av att begära uppgift om konstllhörighet bedömas på nytt.

Enligt 3 mom. ska Studenternas hälsovårdsstiftelse dessutom ha rätt att få information om huruvida den högskolestuderande är en studerande under det första studieåret. Denna information är nödvändig för ordnande av hälsoundersökning. Studenternas hälsovårdsstiftelse ska också ha rätt att få kontaktuppgifter till dessa studerande så att de i tillräcklig utsträckning kan informeras om sin rätt att delta i hälsoundersökningen. Sådana uppgifter är antingen den studerandes personliga telefonnummer eller, om han eller hon inte har något eget telefonnummer, hans eller hennes hemadress.

Normalt ska den studerande i första hand kontaktas genom ett meddelande till hans eller hennes telefonnummer. För att säkerställa likabehandlingen föreslås Studenternas hälsovårdsstiftelse i andra hand få sända information om rätten att delta i hälsoundersökningen till den studerandes hemadress. Detta blir aktuellt när den studerandes telefonnummer av någon anledning inte är känt eller om den studerande inte har något eget telefonnummer. På detta sätt säkerställs jämlik information.

Studenternas hälsovårdsstiftelse sänder den personliga hälsoenkäten och den personliga responsen på den via stiftelsens e-tjänst Self. En förutsättning för användningen av tjänsten är dock att rätten att använda Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster har kontrollerats. Förutom i e-tjänsten har den studerande möjlighet att fylla i hälsoenkäten vid olika infoevenemang för studerande. Det informeras om enkäten också i sociala medier. I fråga om informationen har stiftelsen samarbetat med studentkårerna. Trots detta har antalet deltagare varit lågt. Under läsåret 2019–2020 var svarsprocenten enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse låg, dvs. endast 38 procent. Enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse kan de mål som ställts upp för hälsoenkäten inte nås med så låga svarsvolymen. Mer riktad information direkt till den studerande kunde bidra till att fler svarar på hälsoenkäten.

I fråga om alla andra meddelanden som sänds per sms erbjuder Studenternas hälsovårdsstiftelse den studerande möjlighet att själv i e-tjänsten bestämma om han eller hon vill få meddelanden från studerandehälsovården. Dessutom får den studerande t.ex. på mottagningen hos en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården fastställa för vilket ändamål hans eller hennes kontaktuppgifter får användas. Studenternas hälsovårdsstiftelse iakttar de tillstånd som den studerande angett för användningen av sina kontaktuppgifter. När det gäller hälsoenkäten är situationen dock såtillvida avvikande att enkäten endast riktar sig till studerande som inleder sina studier. De har inte nödvändigtvis separat hunnit ge tillstånd att använda sina kontaktuppgifter. Enligt Studenternas hälsovårdsstiftelse har dataombudsmannens byrå ansett att för att informera om hälsoenkäten får ett meddelande om rätten att delta i hälsoenkäten sändas till den studerandes kända telefonnummer. Detta är alltså tillåtet även om den studerande inte särskilt har gett sitt uttryckliga samtycke till att hans eller hennes telefonnummer används för ett sådant ändamål. Detta är dock möjligt endast i fråga om en liten del av de studerande, eftersom telefonnumret är okänt beträffande största delen.

Stödandet av de studerandes studieförmåga och uppföljningen av hälsotillståndet är centrala uppgifter för studerandehälsovården. Framför allt är det fråga om den studerandes egen rätt att främja sin hälsa. Men det är också fråga om det allmännas skyldighet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att främja befolkningens hälsa och tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster. Bakom detta ligger ett offentligt intresse av att i tid upptäcka de individer vars studieförmåga behöver mer individuellt stöd från studerandehälsovården. Hälsoundersökningen under det första studieåret bidrar till möjligheten att erbjuda stöd i ett så tidigt skede som möjligt. Det ligger också i den studerandes intresse att han eller hon erbjuds stöd innan eventuella problem som hotar studieförmågan förvärras. Därför är det önskvärt att så många som möjligt deltar i hälsoundersökningen under det första året.

I övrigt ska de studerandes kontaktuppgifter lämnas ut i enlighet med sedvanlig praxis och dataskyddsbestämmelser antingen med stöd av en rätt att få uppgifter som följer av annan lagstiftning eller med den studerandes uttryckliga samtycke.

8 Ikraftträdande

De föreslagna ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 2021.

9 Verktällighet och uppföljning

Genomförandet av de föreslagna ändringarna ska följas upp samtidigt som genomförandet av den nya lagen om studerandehälsovård också i övrigt följs upp. Det viktigaste med tanke på propositionen är att följa upp om den tämligen snäva rätt att få information som föreskrivs för Studenternas hälsovårdsstiftelse tryggar målen. Vid uppföljningen ska det således granskas om de studerande får tillgång till studerandehälsovårdstjänster utan en återkommande anmälningsskyldighet vid hälsovårdsstiftelsens verksamhetsställe. Dessutom ska det granskas om det har förekommit avbrott i informationsgången när det gäller rätten att få information eller om de uppgifter som Studenternas hälsovårdsstiftelse fått har varit bristfälliga för uppnående av målet. Man bör också granska de studerandes tillfredsställelse med tillgången till tjänster och följa upp om rätten att få information har inverkat på tillgången. I denna uppföljning av de studerandes tillfredsställelse kan delegationen för studerandehälsovård för högskolestuderande delta.

Studenternas hälsovårdsstiftelse har genomfört nationella hälsoundersökningar för högskolestuderande (KOTT) åren 2000, 2004, 2008, 2012 och 2016. Målgruppen för undersökningen har varit universitetsstuderande som studerar för en grundexamen och som är under 35 år gamla. Sedan 2008 har även yrkeshögskolestuderande omfattats av hälsoundersökningen. Syftet med undersökningen har varit att kartlägga de studerandes fysiska, psykiska och sociala hälsotillstånd, hälsobeteende och faktorer som är förknippade med dessa, såsom sociala relationer, studier, utkomst, användning av hälsovårdstjänster och åsikter om tjänsternas kvalitet. De centrala frågorna har ställts på samma sätt varje år. Därtill har det funnits varierande specialteman såsom t.ex. inlärnings svårigheter, de elektroniska tjänsterna, mobbnings- förföljelse- och våldupplevelser samt utmattning. Många av de teman som undersökts är förknippade med den studerandes arbets- och studieförmåga. Materialet från undersökningarna har utnyttjats i planeringen av studerandehälsovården och i anvisningar för den. Materialet har också styrt flera projekt för kollektivt hälsofrämjande. Även i samband med den nationella hälsoundersökningen för högskolestuderande kunde man överväga möjligheterna att utreda hur tillgången till och tillgängligheten i fråga om studerandehälsovården förverkligas. Samtidigt kunde det dryftas om regleringen främjar sina mål och sitt syfte.

Vid uppföljningen av genomförandet av hälsoenkäten för studerande under det första studieåret är det viktigt att granska hur de studerande har upplevt att de har blivit informerade om sin möjlighet att delta i hälsoenkäten. Dessutom kan man hos Studenternas hälsovårdsstiftelse utreda hur stiftelsen upplever att genomförandet av hälsoenkäten har lyckats. På så sätt kan man dryfta om Studenternas hälsovårdsstiftelses strikt avgränsade rätt att få information främjar eller försvårar möjligheterna för studerande under det första studieåret att delta i hälsoenkäten. Delegationen för studerandehälsovård för högskolestuderande kan också delta i bedömningen av detta.

Vid uppföljningen är det viktigt att granska hur studerande under det första studieåret svarar på hälsoenkäten. Antalet studerande ökar kraftigt, och hälsoenkäten är ett utmärkt sätt att kartlägga den studerandes situation. I bakgrunden ligger såväl det privata intresset, dvs. den studerandes intresse, som det offentliga intresset att det stöd som studerandehälsovården kan erbjuda riktas till dem som behöver det i ett så tidigt skede som möjligt.

10 Förhållande till andra propositioner

De föreslagna ändringarna har inte samband med andra propositioner. Propositionen innehåller inte heller några ändringar som påverkar budgetpropositionen.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen innehåller förslag som har samband med skyldigheten för det allmänna att enligt 19 § 3 mom. i grundlagen enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster. Enligt bestämmelserna i samma moment ska det allmänna främja befolkningens hälsa. De föreslagna ändringarna har också ett starkt samband med den rätt till privatliv och skydd av personuppgifter som tryggas i 10 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelser om skydd av personuppgifter finns i Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning (General Data Protection Regulation, GDPR) och nationellt i dataskyddslagen.

Utgångspunkten är att behandling av särskilda kategorier av personuppgifter är förbjuden. Särskilda kategorier av personuppgifter är enligt artikel 9.1 i den allmänna dataskyddsförordningen t.ex. uppgifter om hälsotillstånd. Behandlingen av dessa uppgifter är dock tillåten, om det föreskrivs särskilt om den. Enligt 6 § 1 mom. 4 punkten i dataskyddslagen är behandling av uppgifter om hälsotillstånd tillåten när en tillhandahållare av hälso- och sjukvårdstjänster vid ordnande eller produktion av tjänster behandlar uppgifter som tillhandahållaren i denna verksamhet fått om en persons hälsotillstånd eller funktionsnedsättning eller om en hälso- och sjukvårdstjänst och rehabiliteringstjänst som personen fått eller andra uppgifter som är nödvändiga med avseende på den registrerades vård. Här föreslås dock inte att Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få uppgifter ska omfatta känsliga personuppgifter. Rätten att behandla dessa uppgifter bör även i fortsättningen ledas antingen av den registrerades uttryckliga samtycke eller av annan lagstiftning.

Bestämmelserna i 10 § i grundlagen tryggar vars och ens privatliv som en grundläggande rättighet. Enligt 10 § 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagens hänvisning till att skyddet för personuppgifter ska ordnas genom lag förutsätter att lagstiftaren bestämmer om den berörda rättigheten men att detaljerna i regleringen är beroende av lagstiftarens prövning. Lagstiftarens spelrum begränsas dock av att skyddet för personuppgifter utgör en del av skyddet för privatlivet i samma moment (t.ex. GrUU 25/1998 rd, s. 2/I och GrUU 14/2002 rd, s. 2). Det är alltså fråga om att lagstiftaren ska trygga denna rättighet på ett sätt som kan anses godtagbart

med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna. Lagstiftaren är i sin prövning bunden av att det med tanke på skyddet för personuppgifter i enlighet med grundlagsutskottets tolkningspraxis vid en registrering är viktigt att reglera åtminstone registrerings syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet möjligheterna att lämna ut uppgifterna och bevaringstiden för uppgifterna i personregistren samt den registrerades rättsskydd. Regleringen av dessa faktorer på lagnivå ska dessutom vara omfattande och detaljerad (se t.ex. GrUU 14/2002 rd, s. 2, GrUU 27/2006 rd, s. 2/I och GrUU 11/2016 rd s. 8). Grundlagsutskottet har konstaterat att kravet på bestämmelser i lag också gäller möjligheten att överlåta personuppgifter via en teknisk anslutning (GrUU 12/2002 rd, s. 5). Enligt grundlagsutskottet får dock de rättigheter som är tryggade enligt 10 § i grundlagen en speciell betydelse i sammanhang som är särskilt känsliga med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. (GrUU 7/2019 rd, s. 3, GrUU 26/2018 rd, s. 3. och GrUU 14/2012 rd s.7).

Grundlagsutskottet har särskilt lyft fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet. Enligt artikel 6 c i den allmänna dataskyddsförordningen är behandling av personuppgifter tillåten om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Behandlingen av personuppgifter är enligt artikel 6 e laglig om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. (se GrUU 14/2018 rd, s. 4). Enligt grundlagsutskottet ska tyngdpunkten i en konstitutionell bedömning ligga på en innehållslig analys av bestämmelserna om skyddet och behandlingen av personuppgifter. Det relevanta i en konstitutionell analys av användningen av det nationella handlingsutrymmet är dels de innehållsliga krav som ställs av skyddet för privatlivet och personuppgifter, dels relationen mellan skyddet för övriga informationsrelaterade grundläggande fri- och rättigheter och skyddet för privatlivet och personuppgifter. Dessutom finns det konstitutionella frågor relaterade till garantierna för rättssäkerhet och god förvaltning, som kräver nationell lagstiftning (GrUU 14/2018 rd, s. 7).

Studenternas hälsovårdsstiftelse är inte någon myndighet. På stiftelsens ansvar har på det sätt som 124 § i grundlagen tillåter överförts en offentlig förvaltningsuppgift, dvs. produktion av studerandehälsovårdstjänster för högskolestuderande med stöd av 8 § i lagen om studerandehälsovård. Studenternas hälsovårdsstiftelse ansvarar för förandet av registret över patientjournaler och är således personuppgiftsansvarig. Studenternas hälsovårdsstiftelse har således grundad anledning att behandla personuppgifter när de behövs för att utföra det ovannämnda uppdraget och om behandlingen kan anses vara proportionerlig. Sådana uppgifter är de uppgifter som är behövs för produktionen av studerandehälsovård.

I den föreslagna regleringen är det dock också fråga om en situation där den studerande har rätt till studerandehälsovård, men inte nödvändigtvis ännu har sökt sig till den. Propositionen ska således bedömas i fråga om huruvida de personuppgifter som nämns i förslaget är nödvändiga för att på förhand säkerställa att de studerande har möjlighet att på lika villkor om de så önskar söka sig till studerandehälsovården utan oskälig olägenhet. Regleringen ska å ena sidan bedömas i förhållande till de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Å andra sidan har regleringen samband med den rätt att få tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster som tillförsäkras i 19 § 3 mom. i grundlagen.

Enligt de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna ska inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna grunda sig på lag. Inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade. Deras innehåll ska till väsentliga delar framgå av lagen. Grunderna för inskränkningar ska vara acceptabla. Inskränkningar ska vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl. Det kan inte genom vanlig lag föreskrivas om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet. Inskränkningarna ska vara förenliga med kravet på

proportionalitet. De bör vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. Vid behov bör man överväga om målet kan nås med mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna. Inskränkningarna får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av ett samhällsligt intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det rättsgoda som ska inskränkas. Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter kräver ett adekvat rättsskydd. Inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna. (GrUB 25/1994 rd, s. 5).

Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information har baserat sig på uppdragspraxis av avtalskaraktär, där de studerande inte har varit parter. Efter de föreslagna ändringarna föreskrivs det således i lagen noggrant avgränsat och exakt om överföring av de studerandes personuppgifter. I den föreslagna ändringen anges noggrant vilka personuppgifter rätten att få information gäller. I den föreslagna paragrafen anges dessutom vart begäran om uppgifter ska riktas, dvs. till den personuppgiftsansvarige för högskolornas riksomfattande datalager. I den föreslagna paragrafen anges också direkt för vilket ändamål respektive personuppgifter får begäras. Ordalydelsen i den föreslagna paragrafen ska således anses uppfylla kraven på noggrann avgränsning och exakthet samt kravet på att bestämmelser ska utfärdas genom lag. Den föreslagna regleringen sträcker sig inte till kärnan för den grundläggande fri- och rättigheten. De begärda uppgifterna är också nödvändiga för att de mål som uppställts för propositionen ska nås.

Alternativa lösningar står inte till förfogande. Nästan alla propositionens mål skulle förbli ouppfyllda, om Studenternas hälsovårdsstiftelse inte har möjlighet att kontrollera den studerandes rätt att använda studerandehälsovårdstjänsterna. Studenternas hälsovårdsstiftelse är en exceptionell verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården. Stiftelsen får inte tillhandahålla sina studerandehälsovårdstjänster, om inte villkoren i 2 § i lagen om studerandehälsovård uppfylls. Således ska den studerande kunna identifieras och hans eller hennes rätt att använda tjänsterna kontrolleras redan vid tidpunkten för kontakttagningen. Dessutom har Studenternas hälsovårdsstiftelse ålagts även generella skyldigheter, såsom granskning av studiemiljöer. Vissa studerande har också på grund av studiernas natur rätt till t.ex. vissa vaccinationer. Studenternas hälsovårdsstiftelse måste därför på förhand kunna försäkra sig om vilka resurser dess verksamhet kräver, för att t.ex. vissa vacciner ska kunna skaffas i tid.

Inskränkningarna får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av ett samhällsligt intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det rättsgoda som ska inskränkas. Uppgifter begärs endast i den utsträckningen att studerandehälsovården både för individen och regionalt är tillgänglig på lika villkor. Syftet med regleringen är att säkerställa att studerandehälsovården kan uppfylla de förväntningar som ställs på den och fullgöra sina skyldigheter med den kvalitetsnivå som krävs.

Redan nu är myndigheterna och andra aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter tvungna att behandla medborgarnas personuppgifter, ibland till och med utan medborgarnas uttryckliga samtycke. Exempelvis enligt 31 § 1 mom. i lagen om studerandehälsovård har Folkpensionsanstalten oberoende av sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt rätt att från högskolornas riksomfattande datalager och från högskolorna få de uppgifter som den behöver för att ta ut hälsovårdsavgiften. Den rätt att få information som föreslås för Studenternas hälsovårdsstiftelse motsvarar till sin karaktär Folkpensionsanstaltens ovannämnda rätt att få uppgifter, dock med den skillnaden att Studenternas hälsovårdsstiftelse behöver de uppgifter som nämns i propositionen för att säkerställa att syftet med studerandehälsovården uppnås. En sådan rätt till information kan således anses vara allmänt godtagbar när metoderna, syftet med användningen av dem samt det mål som uppnås med dem kan motiveras på behörigt sätt. Syftet med regleringen är att trygga de studerandes intressen. Samtidigt kan propositionen bedömas bidra till att främja de studerandes rätt till hälso- och sjukvård i enlighet med 19 § 3 mom. i grundlagen. Den studerandehälsovård som Studenternas hälsovårdsstiftelse producerar

är specialiserad på att stödja de studerandes studieförmåga, precis som företagshälsovården är avsedd att stödja arbetstagarnas arbetsförmåga. Propositionen bedöms garantera lika möjligheter för de studerande att utnyttja studerandehälsovårdstjänsterna. Således kan det anses vara allmänt godtagbart att begränsa skyddet för de studerandes privatliv och personuppgifter under de exakta förutsättningar som nämns i propositionen.

Den studerande är skyldig att betala för studerandehälsovården och tillgången till och tillgängligheten i fråga om studerandehälsovården garanteras i lagstiftningen. Inskränkningen av skyddet för personuppgifter och privatliv kan bedömas vara ett lindrigt ingrepp i det rättsgoda som ska skyddas. Propositionen skapar emellertid förutsägbarhet och klarhet i behandlingen av de studerandes personuppgifter, eftersom bestämmelser om överföring av uppgifter utfärdas på lagnivå. En noggrant avgränsad reglering garanterar också att det inte samlas in sådana uppgifter om de studerande som inte kan anses vara nödvändiga med tanke på det mål som ligger till grund för rätten att få information. Detta bidrar också till att främja den studerandes rättsskydd. Regleringen främjar också likabehandling såväl på det personliga planet som på det regionala planet. Det kan alltså anses att den nytta som de föreslagna ändringarna medför för den studerande är mycket större än den olägenhet som den lindriga inskränkningen av de grundläggande fri- och rättigheterna innebär. Propositionen kan således anses vara proportionerlig.

Enligt grundlagens 19 § 3 mom. ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Bakgrunden till att begränsningsgrunderna är godtagbara är den studerandes lagenliga rätt att få vissa tjänster. Den studerande måste också betala för sin studerandehälsovård, även om han eller hon inte använder tjänsterna. Således ska alla studerande ha lika tillgång till tjänsterna. I bakgrunden ligger också det allmänna intresset av att stödja de studerandes studieförmåga genom att ge dem möjlighet att utnyttja studerandehälsovården, som är specialiserad på att svara mot den berörda befolkningsgruppens behov och livssituation. Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhet har nämligen blivit en betydande del av serviceproduktionen inom studerandehälsovården. Som etablerad serviceproducent har Studenternas hälsovårdsstiftelse undersökt och utvecklat innehållet i och kvaliteten på studerandehälsovårdstjänsterna. Dessutom har stiftelsen tagit i bruk studerandeorienterade serviceformer, såsom t.ex. distanstjänster och andra digitala tjänster. Hälsovårdsstiftelsens verksamhet är rikstäckande och gör det möjligt att på ett smidigare sätt än tidigare söka sig till och få vård på olika håll i landet. Med tanke på klientorienteringen motsvarar systemet de studerandes behov av individuella tjänster och stöder deras studieförmåga och välbefinnande (RP 145/2018 rd, s. 76.).

Den nytta som de studerande har av studerandehälsovårdstjänsterna kan således anses vara stor. Detta förutsätter att Studenternas hälsovårdsstiftelses verksamhetsförutsättningar är tillräckligt tryggade även i fortsättningen. Tack vare bestämmelserna om rätten att få information kan den studerande lita på att hans eller hennes närvaroanmälan också de facto ger honom eller henne möjlighet att söka sig till studerandehälsovårdstjänster utan oskälig olägenhet. Det kan anses att den nytta som propositionen medför för den studerande är betydligt större än den olägenhet som den innebär för honom eller henne i fråga om inskränkningen i skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen. Efter den föreslagna ändringen garanteras tillgängligheten i fråga om studerandehälsovården på lika villkor i hela Finland, eftersom den studerande inte är helt beroende av placeringen av hälsovårdsstiftelsens verksamhetsställen. Alternativa metoder kunde bli oskäligt besvärliga med tanke på smidigheten i den studerandes vardag samt tillgången till och tillgängligheten i fråga om tjänster i rätt tid. Den studerande är i vilket fall som helst skyldig att betala för sin studerandehälsovård oberoende av om han eller hon har för avsikt att utnyttja tjänsterna eller inte. Studenternas hälsovårdsstiftelse ska således kunna erbjuda sina tjänster på lika villkor oberoende av den studerandes egen aktivitet vid användningen av tjänsterna.

Utan tillräcklig rätt att få information skulle Studenternas hälsovårdsstiftelses möjligheter att ordna en hälsoenkät för studerande under det första studieåret dessutom försvåras betydligt. Enligt Studenternas hälsovårdsstiftelses bedömning är svarsprocenten för hälsoenkäten redan nu så låg att den inte räcker till för att uppfylla de villkor som ställs på ordnandet av hälsoenkäten. Studenternas hälsovårdsstiftelse har också skyldigheter som gäller vissa studieområden, t.ex. i anslutning till vaccinationsskyddet. Studenternas hälsovårdsstiftelse måste ha möjlighet att i tillräcklig utsträckning förbereda sig på dessa skyldigheter. Annars kan de studerandes rätt till vissa tjänster äventyras på grund av problem med tillgången. I värsta fall kunde detta leda t.ex. till att arbetspraktiken och därigenom t.o.m. studierna fördröjs. Den föreslagna bestämmelsen bör därför på grund av de fördelar den medför anses stå i rätt proportion till de lindriga olägenheter som den innebär i skyddet för den studerandes privatliv och personuppgifter. Den föreslagna bestämmelsen om rätt till information bidrar dessutom till att främja det allmännas skyldighet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

Studenternas hälsovårdsstiftelse får redan nu omfattande information om den studerandes studier samt hans eller hennes identifikationsuppgifter. Efter de föreslagna ändringarna grundar sig överföringen av de studerandes personuppgifter på lag. De personuppgifter som omfattas av rätten att få information framgår direkt av lagen efter att de föreslagna ändringarna trätt i kraft. Detta göra också rättsläget mer förutsägbart. Propositionen främjar också de studerandes rättsskydd, eftersom behandlingen av personuppgifter är tillräckligt exakt och noggrant avgränsad samt reglerad genom lag. Genom att föreskriva om rätten att få uppgifter på lagnivå är förfarandet för överföring av uppgifter också förenligt med legalitetsprincipen.

På de grunder som anges ovan bör denna proposition i tillräcklig grad anses trygga de villkor som i 10 § i grundlagen anges för skydd av privatlivet. Regeringen anser således att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 5 kap. i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (695/2019) en ny 31 a § som följer:

31 a §

Studenternas hälsovårdsstiftelses rätt att få information

Studenternas hälsovårdsstiftelse har rätt att på begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av de personuppgiftsansvariga för högskolornas riksomfattande datalager få de uppgifter som är nödvändiga för att säkerställa tillgången till studerandehälsovårdstjänster och tjänsternas tillgänglighet

och för att i tillräcklig grad identifiera den studerande. Nödvändiga uppgifter är den studerandes förnamn, efternamn, personbeteckning, uppgiften om att han eller hon har anmält sig som närvarande, studieorten, högskolan och styrningsområdet samt examen.

Om den studerande inte har en finsk personbeteckning, får Studenternas hälsovårdsstiftelse i stället för personbeteckningen utöver de uppgifter som avses i 1 mom. begära den studerandes studentnummer och uppgiften om den studerandes könstillhörighet för att skapa en tillfällig identifikationskod för honom eller henne. Den tillfälliga identifikationskoden får användas endast när den studerandes uppgifter behandlas inom studerandehälsovården.

Studenternas hälsovårdsstiftelse har rätt att utöver de uppgifter som nämns i 1 och 2 mom. få information om huruvida den högskolestuderande är en studerande under det första studieåret för ordnande av hälsoundersökning. Studenternas hälsovårdsstiftelse har också rätt att på begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få kontaktuppgifter till de studerande som är berättigade till hälsoundersökning för att de ska kunna informeras tillräckligt. Sådana uppgifter är antingen den studerandes personliga telefonnummer eller, om han eller hon inte har ett eget telefonnummer eller om det inte är tillgängligt, hans eller hennes hemadress.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.